

Satakuntalaista kotiseuduntutkimusta.

Satakunta. Kotiseuduntutkimuksia. XII. Julkaissut Satakuntalainen Osakunta. Toim. EINO NIKKILÄ ja NIILLO VALONEN. 1946. 283 s.

Satakuntalaisen Osakunnan Satakunta-julkaisusarjan tänä vuonna valmistunut XII nidos on omistettu äskettäin 60 vuotta täyttäneelle satakuntalaiselle, julkaisujärjestön kunniajäsenelle professori Jalmari Jaakkolalle.

Teoksen kaikki 12 kirjoitusta käsittelevät Satakuntaa, kuten sarjan alaotsikosta sopii päätelläkin. Alussa on Lempi Ahlan laaja tutkimus euralaisesta Nuorante- (Nuoranne-) suvusta, johon prof. Jaakkola kuuluu äitinsä puolelta. Aina Lähteenoja julkaisee tutkimuksen raumalaisesta Voijola-Tolvaisen porvarisuvusta, A. R. Alho kertoo Rauman kaupunginlääkäreistä 1800-luvulla, A. A. Tuompo Länsi-Suomen (Huittisten) kansanopiston 50-vuotisen toiminnan vaiheista. Muita kirjoittajia ovat K. Virkkala, Martti Salmi, L. I. Kaukamaa, Mikko Saarenheimo, V. Horelli, Niilo Valonen ja Eero Saarenheimo. — Niilo Valonen on tällä kertaa ainoa, joka liikkuu kansatieteellisen kotiseuduntutkimuksen piirissä. Hän kuvaa kirjoituksessaan muutamia vuosiluvulla merkittyjä Ikaalisten ja Parkanon seudun rakennuksia sekä niiden salvosmuotoja. Vanhin vuosimerkintä on Jämijärven Kontin talon aitassa: 1553. Tämän vuosiluvun alkuperäisyyttä ei voi todistaa, mutta todennäköistä on, että aitta periytyy 1500-luvulta. Itse vuosiluvun muoto viittaa siihen, että luku olisi uudelleen »leikattu» joskus myöhemmin. Esitelty Ikaalisten Liitiän luhti on 1600-luvulta ja Parkanon Linnan luhti 1700-luvulta. Kirjoittaja mainitsee ohimennen muutamia vuosilukumerkintöjä 1400-luvulta asti, mutta ei tällä kertaa puutu niihin sen laajemmin. — Monessa suhteessa mielenkiintoinen on Pertti Virtarannan julkaisema Antti Lizeliuksen »Tiedustuskirja», Mynämäen pitäjän Vehmalaisten kappelin entisyydestä, erityisesti kirkollisesta elämästä kertova suomenkielinen teksti, joka ottaa 20 tiuhaan painettua sivua. Tämä korpikylän sivistyshistoria, joka on säilynyt TL Karjalan seurakunnan arkistossa, on eri aikoina kirjoitettu ja loppuu kirkon ja papin asunnon rakentamiseen, 1780:n tienoille. »Tiedustuskirja» on merkittävä todistuskappale sekä asiatietojensa että kirjasuomen kehitykseen huomattavalla tavalla vaikuttaneen tekijänsä kielenkäytön kanalta.

H. T.